

ژاداقای (ایشیک) ارمغان قزاق‌ها

دگرگونی‌های تاریخی و جغرافیایی در استان گلستان، یکی از دلایل مهاجرت و سکونت اقوام مختلف در بازه‌های زمانی مختلف به این استان می‌باشد، مشاهدی تنوع هنر و صنایع دستی در این منطقه خود گویای تنوع قومیتی حاکم بر آن است. از آن جمله می‌توان به مهاجرت اقوام قزاق به استان گلستان اشاره کرد که همچنان پوشش سنتی، رنگارنگ و اصیل خود را در طی سالیان متوالی حفظ کرده‌اند.

این قوم از بازماندگان قبایل تاریخی ترک و مغول در آسیای میانه است و از آغاز قرن بیستم میلادی به دلیل سیاست‌های کمونیستی، عده‌ای از قزاق‌ها مهاجرت و از طریق ترکمنستان در ایران به خصوص استان گلستان و شهرهای گنبد، گرگان و بندر ترکمن ساکن شدند.

آخرین گروه از مهاجران قزاق در سال ۱۹۳۷ میلادی وارد ایران شده و در ۳ شهر گرگان، گنبد کاووس و بندر ترکمن به صورت گروه‌های متشکل زندگی خود را به صورت سکونت دائم در منطقه آغاز کردند به گونه‌ای که حتی پس از شکل‌گیری کشور قزاقستان اغلب ترجیح دادند که در ایران بمانند.

ردپای قزاق‌ها از زمان ناصرالدین شاه در تاریخ ایران دیده می‌شود. آنان در زمان تاج‌گذاری مظفر میرزا نقش برجسته‌ای داشتند، در تمام مشاغل به ویژه نظامی‌گری مشغول به کار بودند. در تمام دولت‌های شکل‌گرفته از زمان مظفرالدین‌شاه به بعد آنها در قشون جزو افراد شناخته شده و در نهایت جزئی از قشون ایران بودند و در فراز و

ژاداقای (ایشیک) ارمغان قزاق‌ها

جمع‌آوری و پژوهش: فاطمه خاتمی فر- کارشناس ارشد موزه پوشاک سلطنتی
عکس: فاطمه خاتمی فر

فرودهای نظامی و سیاسی نقش داشته‌اند. عملاً در مدت چهل و چند سالی که قزاق‌ها در خدمت دولت ایران بودند نقش مهمی را در تاریخ کشور عهده‌دار بودند. در جریان انقلاب تنباکو نقش قزاق‌ها، خدمات آنها و حضورشان مطابق مندرجات قرارداد بود و از آن تخطی نکردند؛ و عمدتاً به تعلیم سوارکاری و آموزش فنون نظامی مشغول بودند.

پوشاک سنتی قزاق‌ها:

لباس‌های سنتی قوم قزاق در چنان اوجی از زیبایی قرار دارند که با وجود گذشت زمان؛ جنس، طراحی و دوخت منحصر به فردشان، توجه بسیاری از طراحان لباس را به خود جلب می‌کند.

تنوع پوشاک - جنس، مدل و رنگ‌آمیزی - لباس‌های سنتی قزاق‌ها بر اساس آب‌وهوای متغیر و شرایط زندگی کوچ‌نشینی آنها متغیر است. لباس‌های سنتی قزاق، جدا از دسته‌بندی کلی لباس‌های زنانه، مردانه و بچه‌گانه؛ از نظر مکان و زمان استفاده نیز طبقه‌بندی می‌شوند. لباس‌های میهمانی آنان از پارچه‌های گران‌قیمت و معمولاً با طراحی پیچیده‌تر است. جنس آنها مخمل خواب‌دار گران‌بها، کرپ، ماهوت، ساتن، ابریشم، پارچه ابریشمی گل برجسته و... که با هنرمندی توسط نخ‌های ابریشمی، نقره‌ای و طلایی گلدوزی شده و با مرجان و مروارید و عقیق تزئین شده‌اند. برش خاص این لباس‌های سنتی و محلی قزاق، این نوع پوشش را برای بسیاری از طراحان جهان اسرارآمیز و جذاب کرده است.

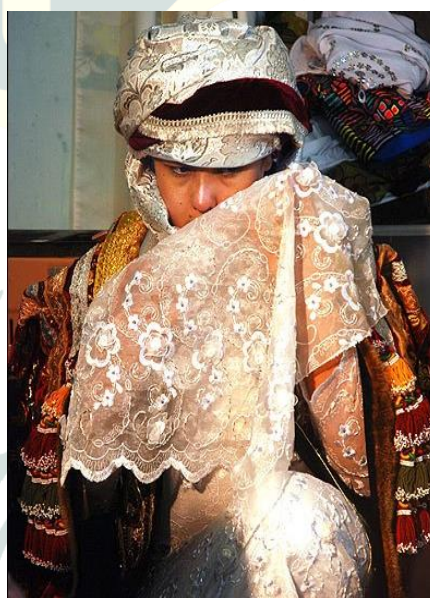

ژاداقای (ایشیک) ارمغان قزاق‌ها

جمع آوری و پژوهش: فاطمه خاتمی فر- کارشناس ارشد موزه پوشاک سلطنتی
عکس: فاطمه خاتمی فر

قزاق دوزی یا (بیلیش دوزی): سوزن دوزی خاص قوم قزاق بوده که با استفاده از نخ‌های ابریشمی و نقوش هندسی خاص قزاق، بر روی پوشاک سنتی انجام می‌شود، از نقوش شاخص این قوم می‌توان به شاخ حیواناتی چون قوچ، پرنده، گل و خورشید اشاره کرد. عموماً پوشش سنتی قزاقها لباس سفیدرنگی بوده و دارای الحاقاتی چون زیورآلات، قزاق دوزی (بیلیش دوزی)، منجوق دوزی و ملیله دوزی است.

ایشیک (ishik) کت بلند زنانه یا ژادقای

ژاداقای (ایشیک) ارمغان قزاقها

جمع آوری و پژوهش: فاطمه خاتمی فر- کارشناس ارشد موزه پوشاک سلطنتی
عکس: فاطمه خاتمی فر

"ژادقای" یا ایشیک به نوعی از بالاپوشهای زمستانی قزاقها از پوست روباه، گرگ یا سمور گفته می شود؛ عروس قزاق در بدو ورود به خانه شوهر، این کت را می پوشد، بر روی آن کمربندی از جنس ابریشم به دور کمر می بندد که طول آن گاهی به سه متر می رسد و در ورود به خانه ی داماد، یک نفر از زنان طایفه ی داماد که "ژنگشه" نام دارد این کمربند را باز می کند.

ژادقای یا ایشیک در موزه پوشاک و جزئیات تزئینات آن:

نمونه ژادقای موجود در موزه ی پوشاک سلطنتی جز آثاری است که در زمان تاسیس موزه ی مردم شناسی سابق با سایر لباسهای مربوط به اقوام ساکن در ایران زمین گردآوری شده است، این لباس در گالری سوم موزه در معرض نمایش می باشد و قدمت آن معاصر می باشد.

در رابطه با جزئیات تزئینات لباس می توان به موارد ذیل اشاره کرد:

شکل ظاهری آن: کت آستین بلند جلو بازی که روی پیراهن پوشیده می شود، قد آن از پیراهن کمی کوتاه تر و تا زیر زانو است. آستری آن از پارچه نخی بوده که احتمالاً با پشم ریسیده نشده گوسفند به شکل مارپیچ با صمغ چسبانده شده است.

ژادقای (ایشیک) ارمغان قزاقها

جمع آوری و پژوهش: فاطمه خاتمی فر- کارشناس ارشد موزه پوشاک سلطنتی
عکس: فاطمه خاتمی فر

قسمت رویه کت، پارچه مخمل زرشکی رنگ است که روی آن چرخ دوزی شده است. مچ آستین‌ها، لبه‌های کت و رویه آن با نوارهای قیطان که نقش‌ها و رنگ‌های گوناگون دارد نواردوزی شده و رویه کت با استفاده از منگوله‌های دستباف که در قسمت انتها با منجوق‌های سفید رنگ تزئین شده است. در قسمت دور یقه و دو طرف کت و همچنین سرآستینها نمونه ای از خز (پوست و موی حیوان) به صورت نوار باریک و تزئینی مشاهده می گردد.

تصاویر مربوط به ژادقای یا ایشیک در موزه پوشاک سلطنتی

^۱ - در زمان قدیم تمام نقوش روی لباس با دست دوخته شده و دورتادور لباس، یقه و سرآستین را با خز تزئین می کردند.

ژادقای (ایشیک) ارمغان قزاق‌ها

جمع آوری و پژوهش: فاطمه خاتمی فر- کارشناس ارشد موزه پوشاک سلطنتی

عکس: فاطمه خاتمی فر

منابع:

www.KAZAKHTRADITIONALCOSTUMES

www.bukhara.carpets.com

kazakh_traditional_costumes.html

National Kazakh Wear

visitkazakhstan.kz

مجموعه فراسنی، بخارا و قزاقها

ژاداقای (ایشیک) ارمغان قزاقها

جمع آوری و پژوهش: فاطمه خاتمی فر- کارشناس ارشد موزه پوشاک سلطنتی

عکس: فاطمه خاتمی فر